

شبانه روز

یک شب و روز کامل، که معادل ۲۴ ساعت است را یک شبانه روز می‌گویند.

فهرست مندرجات

- ۱ - کاربرد شبانه روز در فقه
- ۲ - احکام شبانه روز
  - ۲.۱ - شبانه روز در باب طهارت
  - ۲.۲ - شبانه روز در باب صلات
  - ۲.۳ - شایط وجوب زکات فطره
  - ۲.۴ - کمترین زمان اعتکاف
  - ۲.۵ - مدت زمان مرزبانی
  - ۲.۶ - شبانه روز در باب تجارت
  - ۲.۷ - شبانه روز در باب نکاح
  - ۲.۸ - استبراء حیوان نجاستخوار
  - ۲.۹ - شبانه روز در باب شفعه
  - ۲.۱۰ - شبانه روز در باب لقطه
  - ۲.۱۱ - شبانه روز در باب حدود
- ۳ - پانویس
- ۴ - منبع

کاربرد شبانه روز در فقه

در فقه، گاه چند روز پیاپی، مثلا سه روز، موضوع احکامی قرار گرفته که به طور طبیعی شبهای میان آنها نیز داخل در آن موضوع به شمار می‌رود. چنان که گاهی در کلمات فقها «روز» به کار رفته و مراد از آن شبانه روز است. در ذیل به نمونه‌هایی از احکام مرتبط با آن در بابهای طهارت، صلات، زکات، اعتکاف، جهاد، تجارت، نکاح، اطعمه و اشربه، شفعه، لقطه و حدود، اشاره می‌شود.

احکام شبانه روز

← شبانه روز در باب طهارت

بر بیمار مستحب است تا سه روز بیماری خود را از دیگران پنهان دارد و پس از سه روز، آن را به مؤمنان اطلاع دهد.^{[۱۱][۱۲]}
مستحب است تا سه روز برای خانواده داغ دیده غذا بفرستند.^{[۱۳][۱۴]}
وظیفه زن در استنجاضه متوسطه انجام دادن یک غسل و در استنجاضه کثیره انجام دادن سه غسل در هر روز (شبانه روز) است.^{[۱۵][۱۶][۱۷]}
کمترین زمان حیض سه روز و بیشترین آن ده روز است.^[۱۸]
زن پرستار کودکی که تنها یک لباس دارد و آن نیز در روز بارها با ادرار بچه نجس میشود و امکان شستن هر بار آن وجود ندارد، بنا بر مشهور میتواند در هر شبانه روز یک بار آن را بشوید و نمازهایش را با آن بخواند و نیازی به تکرار شستن نیست.^{[۱۹][۲۰]}
نماز گزاردن بر قبر میتی که بر او نماز میت خوانده‌اند، برای کسانی که حضور نداشته‌اند، بنا بر قول مشهور تا یک شبانه روز جایز است.^{[۲۱][۲۲]}

← شبانه روز در باب صلات

نماز واجب بر مکلف در شبانه روز هفده رکعت است.^[۲۳]

اقامت مسافر با ده روز ماندن در یک جا به قصد اقامت تحقق می‌یابد.^{[۱۵][۱۶]}
مراد از ده روز، ده روز تمام یا شبهای میان آنها است و شبهای اول و آخر جزء آن به شمار نمی‌رود؛ از این رو، ماندن ده روز و نُه شب برای کسی که از آغاز روز (طلوع فجر یا طلوع خورشید، بنا بر اختلاف دیدگاهها) قصد اقامت ده روز کرده، کفایت میکند.^[۱۷]

← شایط وجوب زکات فطره

بنابر آنچه از برخی **قدما** نقل شده است، **زکات فطره** بر کسی که **مالک فوت** یک شبانه روز خویش باشد، **واجب** است.^[۱۸]

← کمترین زمان اعتکاف

کمترین زمان **اعتکاف** سه روز است و شبهای دوم و سوم جزء این سه روز به شمار میرود، ولی بنابر قول **مشهور** شب اول جزء آن نیست.^[۱۹]
محرمات اعتکاف در طول شبانه روز بر **معتکف حرام** است.^[۲۰]

← مدت زمان مرزبانی

کمترین مدت **مرزبانی** سه روز با دو شب میانی آن و بیشترین زمان آن **چهل** روز با شبهای میانی آن است.^[۲۱]

← شبانه روز در باب تجارت

خيار تأخير ثمن با گذشت سه روز از معامله برای **فروشنده** ثابت میشود.^[۲۲]
به قول **مشهور**، **خيار حيوان** تا سه روز از زمان معامله برای **خریدار** ثابت است.^[۲۳]
چنانچه کسی کالایی بفروشد که بیشتر از یک شبانه روز نمیماند، در صورتی که خریدار آن را تحویل نگرفته و بهای آن را نپرداخته باشد، فروشنده تا شب صبر نموده، با دخول **شب حق خيار** پیدا میکند.^[۲۴]
کسیکه حیوانی شیرده خریده، برای آگاهی از مقدار شیردهی آن میتواند تا سه روز **حيوان** را بدوشد. چنانچه شیر دوشیده شده در هر روز کمتر از مقدار آن هنگام معامله باشد، میتواند با استفاده از **حق خيار** معامله را **فسخ** کند.^[۲۵]
حداحتکار بنابر قول برخی، در ایام گرانی، سه روز و به گاه ارزانی **چهل** روز است.^[۲۶]

← شبانه روز در باب نکاح

از جمله شرایط تحقق **رضاع**، شیردادن به **کودک** در طول یک شبانه روز کامل است.^[۲۷]

← استبرا حیوان نجاستخوار

بنابر قول **مشهور**، **استبرای شتر نجاست خوار** **چهل** روز، **گاو بیست** روز، **گوسفند ده** روز، **مرغابی پنج** روز، **مرغ** سه روز.^[۲۸]^[۲۹]
و ماهی یک شبانه روز.^[۳۰] است.

← شبانه روز در باب شفعه

از شرایط **ثبوت حق شفعه**، توانایی صاحب حق (**شفیع**) بر پرداخت **ثمن** به خریدار است؛ لیکن چنانچه **شفیع** مدعی عدم حضور **ثمن** نزد خود باشد، تا سه روز به او مهلت داده میشود.^[۳۱]

← شبانه روز در باب لقطه

گوسفندی که در **آبادی** پیدا شده، سه روز آن را نگه میدارند و با پیدا نشدن **صاحب** آن، آن را فروخته و پولش را صدقه میدهند.^[۳۲]

← شبانه روز در باب حدود

فرد **مصلوب** را نباید بیش از سه روز بر **چوبه دار** رها کنند.^[۳۳]
پیش از **اعدام مرد مرتد ملی** باید از او خواسته شود که **توبه** کند. به قول برخی، مهلتی که جهت توبه به او میدهند سه روز است.^[۳۴]

پانویس

- ↑ العروة الوثقى ج ۲، ص ۱۶
- ↑ مهذب الأحكام ج ۲، ص ۲۵۵-۲۵۶
- ↑ العروة الوثقى ج ۲، ص ۱۲۴
- ↑ مهذب الأحكام ج ۴، ص ۲۰۵-۲۰۶
- ↑ جواهر الكلام ج ۲، ص ۲۱۴
- ↑ جواهر الكلام ج ۳، ص ۲۲۱
- ↑ جواهر الكلام ج ۳، ص ۲۲۹
- ↑ جواهر الكلام ج ۲، ص ۱۴۷
- ↑ جواهر الكلام ج ۶، ص ۲۲۱
- ↑ العروة الوثقى ج ۱، ص ۲۱۳
- ↑ العروة الوثقى ج ۲، ص ۱۰۷
- ↑ مصباح الهدى ج ۶، ص ۲۹۳-۲۹۴
- ↑ كشف الغطاء ج ۳، ص ۲۴۱
- ↑ العروة الوثقى ج ۲، ص ۲۴۴
- ↑ جواهر الكلام ج ۱۴، ص ۲۰۳
- ↑ العروة الوثقى ج ۳، ص ۴۷۸
- ↑ جواهر الكلام ج ۱۴، ص ۲۱۱

- ↑ ۱۹: مختلف الشیعة ج ۲، ص ۲۶۸-۲۶۸
- ↑ ۲۰: جواهر الکلام ج ۱۷، ص ۲۰۵-۲۰۴
- ↑ ۲۱: جواهر الکلام ج ۲۱، ص ۴۲-۴۱
- ↑ ۲۲: جواهر الکلام ج ۲۳، ص ۵۲-۵۱
- ↑ ۲۳: جواهر الکلام ج ۲۳، ص ۲۲
- ↑ ۲۴: جواهر الکلام ج ۲۳، ص ۶۰
- ↑ ۲۵: جواهر الکلام ج ۲۳، ص ۲۶۷
- ↑ ۲۶: جواهر الکلام ج ۲۳، ص ۴۸۳-۴۸۴
- ↑ ۲۷: جواهر الکلام ج ۲۹، ص ۲۸۶
- ↑ ۲۸: تحرير الوسيلة ج ۲، ص ۱۵۹
- ↑ ۲۹: مهذب الأحكام ج ۲۳، ص ۱۲۸
- ↑ ۳۰: جواهر الکلام ج ۲۶، ص ۲۶۰
- ↑ ۳۱: جواهر الکلام ج ۲۷، ص ۲۸۲
- ↑ ۳۲: جواهر الکلام ج ۲۸، ص ۲۵۱
- ↑ ۳۳: جواهر الکلام ج ۴۱، ص ۵۹۰
- ↑ ۳۴: جواهر الکلام ج ۴۱، ص ۶۱۳-۶۱۳

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت، ج ۴، ص ۵۹۷-۶۰۰

رده‌های این صفحه : [استحاضه](#) | [اعتكاف](#) | [فقه](#) | [نماز مسافر](#)